

Svědectví: 12. Anna Hrůzová (Sedlářová) ze Svaté Heleny

Svědectví Anny Hrůzové (Sedlářové) z Rovenska a ze Svaté Heleny o životě, víře a doufání v Boží ochranu.

Svědectví

**Anna Hrůzová
(Sedlářová)**

**z Rovenska
a ze Svaté Heleny**

Svědectví

Anna Hrůzová (Sedlářová) z Rovenska a ze Svaté Heleny

V knize *Češi ve světě 6 - příběhy - Rumunsko*, která právě vyšla, je svědectví Anny Hrůzové (Sedlářové) z Rovenska a ze Svaté Heleny, která se formou rozhovoru s Klárou Jíchovou sdílí o svém životě, víře a důvěře v Boží ochranu v neobyčejně těžkých životních peripetiích. Navzdory všem těžkostem, které v životě prožila, je živým příkladem života víry, lásky a naděje.

Z jejich pěti dětí jsou tři členy baptistického sboru v Chebu a dvě baptistického sboru na Svaté Heleně.

Knížku v ruce a četla jsem vedle pšenice

Rozhovor s Annou Hružovou, selkou ze Svaté Heleny

(narozena 24. 9. 1952 v Rovensku)

Já vám ukážu doklad, odkud pochází moje rodina. Mám to tady z Prahy z matriky. Mého dědečka pradědeček pocházel z Čech, z Berouna. *(Prohlížíme si výpis, na němž je zapsáno narození Janna Schuberta 1. 4. 1808, místo narození Beroun 176, syn zámečnicka.)*

Vaše rodina přišla z Berouna? Já v Čechách bydlím 15 minut od Berouna.

Tak se tam podívejte na tu ulici a optejte se, jaká rodina tam dnes žije. Vždycky jsem si říkala, že tam zajedu.

Tak já vás tam vezmu a pak můžete bydlet u nás.

(smích)

Kdy vaši předci dorazili do Rovenska?

Myslím, že mezi prvníma, nemůžu to říct sto na sto¹. Pradědeček mého dědečka přišel svobodný, to vím jistě, oženil se až na Rovensku.

Jaká je vaše nejstarší vzpomínka z dětství?

Moc si nevzpomínám na dětství. Neměla jsem sourozence. Moje maminka ovdověla v třicetce a měla jednu dceru. To nebylo, že by dostala nějaké peníze. Tenkrát se pracovalo

¹ sto na sto – sto procent

na poli a jeden nemohl pracovat sám. Tak ona se provdala.

Její první muž zahynul ve válce?

Přišel domů z války, byl nemocný a zemřel. Provádala se pak za mého tatínka Šuberta. On byl vdovec, že mu zemřela žena na tyfus. Tenkrát řádil tyfus. Vostaly mu tři děti, dva kluci a holka. Tak měli čtyři děti. A pak měli ještě mě. Nejstarší bratr je dnes v Pilníkově a sestra v Hostimi u Berouna.

Vy jste byla jejich jediné společné dítě?

Ano. Nejstarší bratr je o osmnáct let starší, ten odešel na vojnu. Pak se oženil, už s námi nebyl a dnes žije v Čechách v Pilníkově. Druhý bratr se taky oženil a byl ve svojom. Sestra se vdala, oni od tatínka byli starší. Druhá sestra měla sedm let, když jsem se narodila, vdávala se v šestnácti. Rodiče vždycky ráno odjeli na pole, já jsem musela ráno vstanout, krávy napást. Knížku v ruce a četla jsem vedle pšenice nebo vedle kukuřice. Ne jako ²tej jsou, že se krávy pasou samy. Já jsem musela se i na ty krávy koukat i se učit. Když jsem je napásala, tak se zavřely a šla jsem do školy.

V kolik hodin jste vstávala jako dítě?

Když se udělal trošku den. Pamatuju si, že jsem musela hnát krávy daleko, ne blízko. Pamatuju si to sluníčko, jak vycházelo takhle od vejchodu, a mně byla zima a brečela jsem a nechtěla jsem, ale musela jsem.

Anna Hružová doma ve Svaté Heleně

² tej – teď

Anna Hrůzová doma ve Svaté Heleně

Svatba Anny Hrůzové v roce 1970

To vám bylo sedm osm?

Ještě míň.

A kolik krav jste hnala?

Sedm, všechny patřily rodičům. My jsme z toho žili. Tatínek neměl žádný důchod do smrti. Když jsem přišla ze školy, tak jsem něco uvařila. Maminka mi vždycky řekla, musíš tam dát tuto tuto tuto. Když jsem uvařila, tak jsem znovu hnala krávy. A když jsem přihnala, tak oni ještě pořád nebyli z pole doma. Tak jsem dala slepičkám, prasátkům.

Něco z hospodářství jste prodávali?

Abysme měli peníze. Telátko, krávu, bejka jsme vyrostli³ a dali na jatka, vajíčka, sýry.

Kde jste to prodávali?

To musela máma si vzít nůši a jít do Lubkovy a pak až do Berzásky. Maminka pak umřela mladá, měla čtyřicet šest. Nemocné ledviny.

³ vyrostli – odchovali

Svatba Anny Hrůzové v roce 1970

To nejvíc, co si pamatuju, bylo tohle. My jsme neměli dříví, byly tam nějaký klacky, tak já to sekala, abych udělala voheň. Jenže jsem se sekla do ruky, to mám tady ještě dnes, a bylo to dost hodně a mně tekla krev. Tak jsem se zamkla a vlezla pod postel a zabalila jsem to a krev tekla, kolik chtěla. Pak si pamatuju, jak mě to bolelo, pásala jsem ovce. Měli jsme dohromady houf asi šedesáti, každé číslo mělo nějaký. Bylo nás asi deset nebo dvanáct čísel v ulici. Naše rodina měla pět ovcí, tak jsme pásli třeba pět dní a pak zase někdo jiný. Pamatuju se, jak jsem ty ovce honila pořád kolem vody, že jsem u toho žlabu stála a ruku jsem držela v tom žlabě. Jinak jsem to nemohla vydržet, jak to bolelo. Asi se to podobálo. Tak takový byly těžký časy. Že bych si v dětství hrála, to se nepamatuju.

Na českou školu v Rovensku si pamatujete?

Ve škole jsem byla vždycky první, ale my jsme byly jenom tři děti ve třídě. Byly tam čtyři třídy. A to si pamatuju. I když byl učitel brácha mého otce, my jsme se ho všichni strašně báli. Vidím ho, jak otevřel a my jsme ani nedýchali. Byl přísný, ale dobrý to bylo. Všechno jsme uměli, číst, psát. Když řekl ticho, bylo ticho. Jmenoval se Jan Šubert.

V Rovensku jste tedy měli první, druhou, třetí a čtvrtou třídu?

Ano, v některý jich bylo třeba šest, my jsme byli tři. Dohromady nás bylo 11 až 12.

Chodila jste někam do páté třídy?

Rok jsem byla v Božovicích. Tam jsem se sama o sebe starala. Já jsem si vařila, já jsem se česala, měli jsme uniformu. Ta musela být naškrobená, vyžehlená, pionýrskou kravatu na krku. Musela jsem být zapletená, vyžehlené pentle, pentli přes hlavu. Jednou přišla maminka z Rovenska, něco mi asi přinesla jíst, já jsem se vypravovala do školy. Já jsem ji nezpозorovala, že jsem se rychtovala do té školy. Ty límečky bílý a pentle, já jsem si to rychtovala v zrcadle, a když jsem si jí všimla, tak ona brečela.

Tam chodily všechny holky z Rovenska?

Ne, já jsem tam byla sama. Byla jedna škola blíž, ale ten rok, co já jsem šla, děti do školy nešly. Já jsem chtěla. A potom mě odtamtad vzali, že jsem byla celej čas pryč, a šestou, sedmou a osmou jsem dělala v Šopotu Nou, to je vesnice blíž. Tam jsem pak chodila pěšky, to jsem musela ráno v šest, někdy byla tma, abych do těch osm stihla do té školy.

A jak to bylo v zimě, když napadl sníh?

Kolikrát jsem ho měla do pasu. Kolikrát jsem si říkala, že se rodiče nebáli, že mě něco sežere. Tej by děti nešly nikam! Nikdo se mnou nechodil. Zkraje chodil ten první rok nějaký Rumun, ty bydleli na Rovensku, a pak už nechodil nikdo.

Není mi jasné, kam chodily na druhý stupeň ostatní děti z Rovenska.

Nechodily nikam, rodiče je nechali doma.

Druhý stupeň už byl v rumunštině. Jak jste se naučila rumunsky?

Bylo to těžký. V rumunštině už jsem nebyla první. Aby byla jsem mezi prvními.

Takže vy jste byla velmi schopná studentka.

Ale musela jsem se strašně učit. My jsme na Rovensku nevěděli, ani co to je karnet, ta knížka, do které se dávaly známky. Nebo rumunsky *dirigentie*, třídní učitel. Když se řeklo, že s ním budeme mít hodinu, tak já jsem nevěděla, co to je, tak jsem se ptala žáků. Já jsem se učila tak, že jsem se to učila nazpaměť. Oni, když viděli, jakou snahu si dávám, tak jsem byla vždycky mezi prvníma. Bylo nás ve třídě 30 nebo 40.

V zimě jste se zase vracela za tmy?

Někdy jo, ale když to bylo těžký, tak jsem zase tejden, čtrnáct dní nebo měsíc u někoho spala. V sobotu jsem přišla.

Bavilo vás něco ve škole? Ať už v té české v Rovensku nebo potom později.

Já jsem se ráda učila, mně to nevadilo. Pan učitel hrál na housle. Jako dnes ho vidím, jak on hrál a my jsme zpívali.

Vzpomenete si na nějakou písničku, kterou jste zpívali?

Už tej ne. To byly písničky komunistů v rumunštině.

Český učitel vás tedy učil i základy rumunštiny, jako je to dneska?

Ano, muselo se.

Osmou třídu jste tedy končila v roce 1968.

Ano a na Rovensko přišlo, že se začla v Nadlaku škola.

To byla střední škola v češtině. Vy jste ji studovala?

Přišlo to na Rovensko, ale učitel mi to neřekl, až když už to prošlo. My jsme tam jely s mamkou, přišly jsme před tu školu a oni řekli, že je pozdě. Když jsme jim vokázaly moje vysvědčení, tak řekli, že se to ještě může. Maminka ale řekla, že mě takovou dálku tady nenechá, a šly jsme domů. Jinak by mě tam přijmuli.

Takže vám bylo patnáct a zůstala jste pracovat v Rovensku v hospodářství.

Ano, a to bylo těžký. Tam byly jiný pole, tam se voralo na jednu brázdou.

Co znamená: orat na jednu brázdou?

Tady na Heleně se vorá dokola, tam se voralo tam a zpátky, tam a zpátky.

Byla malá políčka, nebylo místo na otočení vozu.

Ano. Tam se obilí žnulo srpem. Všechno se muselo požnout srpem. Měli jsme jednoduchou mlátičku, tam se zapřáhli koně a já jsem je honila a honila pořád do kolečka a na jednu jsem se zastavila a usnula jsem. Koně začali váhat a mašina se zastavila. Tatínek vykřik, já jsem se zvedla a utíkala jsem, a jak jsem utíkala, tak jsem se bouchla do tý voje a rozbila jsem si koleno. Takové jsou moje zážitky z dětství.

Byla v Rovensku elektřina?

Když jsem byla v šesté třídě, tak tam zavedli velký motor. Pouštělo se to na svícení večír nebo v zimě brzo ráno ještě hodinu. Vedení se tam vedlo, až když už jsem tam nebyla.

Když vám bylo patnáct až osmnáct – to byla jenom samá práce, nebo třeba někdy byla v Rovensku tancovačka?

Jo, to bylo, třeba na masopust, ale moji rodiče byli věřící baptisti, tak já jsem nechodila. Maminka mi nezabraňovala, ani tatínek, přinesla mi hadříky a řekla, když chceš, můžeš jít. Ale já jsem nechtěla.

Vaši rodiče byli baptisti v Rovensku? To jsem vůbec nevěděla, že tam také žili baptisti.

Oni uvěřili, až když jsem měla šest roků.

Kam jste chodili na bohoslužby?

Do Šopotu Nou, do Božovic, ale chodili i k nám.

Chodili jste tedy na rumunské baptistické bohoslužby?

Ano, o baptistech na Heleně jsme ani nevěděli.

Co jste ještě dělala, než jste se vdala?

Naučila jsem se šít. Asi tři měsíce jsem se učila u jedné švadleny. Maminka měla šlapací šicí stroj, tak jsem pak šila holčákům šaty. Maminka uměla i kroje. Šila při petrolejce i do čtyřech hodin do rána, když měla šít. A pak šla v šest na pole. Nebo se štrikovalo. Vlněné ponožky se nosily i v létě na pole, asi kvůli hadům, že to je vlna, že on se tam prej do toho zasekne. Spávala jsem s maminkou na posteli. Probudila jsem se, tma byla, že mě něco škráblo. Vona s těma drátama po tmě štrikovala. Seděla na posteli, protože dole byla zima. A ráno byly fusekle hotový. Za noc je uštrikovala bez světla. Já musím mít brýle a ona v noci za tmy. To nechápu. Takovej byl život.

Podlahu jste měli hliněnou. Kde jste brali v Rovensku vodu?

Nosili jsme ji na háčkách, na ty háčky se daly kýble. Když jsem chtěla prát, šla jsem pro vodu třeba třikrát nebo čtyřikrát. Vono to bylo velký, pro dospělé. Abych to netáhla po zemi, tak jsem ty řetízky po tom dřevu omotala.

Chodila jste někam k napajedlu?

Byly udělaný takový stavínka, studně, jsou tam ještě dnes. Otevřel sis takový dvéře, nabral sis a zase zavřel.

Jak to bylo daleko?

Daleko. Jako odsud ke křížku a ještě dolů. Určitě půl kilometru.

Rodiče tam zůstali žít sami, když jste se vdala?

Maminka mi zemřela dva roky po svatbě, když jsem měla devatenáct roků. Tatínek zemřel za dvacet let. Dnes je to zchátralý. Bylo to číslo popisné 52.

Když jsem se vdávala, neměla jsem ještě osmnáct vyplněných, můj manžel o mně slyšel, tak k nám přišel. Líbila jsem se mu, líbil se mi.

Přišel za vámi sám nebo s rodiči?

Sám přišel, on nevěděl, jaká budu. Přišel, já jsem nebyla doma, byla jsem v kostele. Doma byla maminka sama. Doma byla nad stolem fotka s holčama ze školy. A on tam seděl s maminkou a celou tu dobu si představoval, která to asi je.

Vaši svatbu domluvili rodiče?

Ne, on o mně slyšel, tak rovnou přišel na Rovensko ke mně domů. Pak už tam chodil pořád. Šest měsíců jednou za čtrnáct dnů, za tři týdny za mnou přišel a pak jsme měli svatbu.

Chodil za vámi ze Svaté Heleny do Rovenska pěšky?

Do Sikevic jel autobusem a ze Sikevic šel pěšky.

Kolik bylo vašemu muži, když jste se brali?

Dvacet jedna, on byl o čtyři roky starší.

Kde jste měli svatbu?

Tady, na Svaté Heleně. Na úřad se šlo v sobotu a do kostela v neděli. Nahoře na zahradě se sedělo, měli jsme tam 300 lidí. Někdo přijel na voze, někdo sešel do Lubkové a přijel s pracovníky.

Kde jste bydleli?

Tady u pantáty. Pak jsme koupili to stavení nahoře, že to bylo bráchy mého muže, on odešel do města. Pantáta řekl, že to stavěl pro syna, že to nenechá nikomu jinému. Asi za rok přišlo, že kdo má neobydlený stavení, že se tam dá školka nebo...

Anna Hružová s manželem, dětmi a Anninou babičkou

Anna Hrůzová s manželem, dětmi a Anninou babičkou

... že to komunisti zaberou.

Ano. Tak jsme se tam odstěhovali. Starý byli tady a my jsme byli tam. Ale pracovali jsme společně.

Jaká byla pro vás hlavní změna po přestěhování z Rovenska do Heleny?

Neměla jsem tady rodiče. Byla jsem na nich strašně závislá, že jsem s nimi byla sama. Ale za rok už přišly děti, takže jsem byla pořád zaujatá. Tady bylo taky hodně práce, ale dělalo se kosou. Byly tady taky vršičky, mlátičky. A světlo, ledničky.

Co pračky, kdy k vám přišly?

Já jsem prala ještě rukama na prkně. Až když jsme měli třetí dítě, koupili jsme pračku. Pak se to muselo ždímat.

Měla jste v zemědělství nějakou oblíbenou práci?

Sbírat seno. To se mi nejlepšší líbilo. Nejtěžší bylo odebírat pšenici srpem, já jsem měla na nohách křečové žíly a ono se mi to tam vždycky napíchalo a já jsem nemohla vydržet, jak to bolelo. Když manžel zemřel, tak se mi udělal ekzém na obličeji a já jsem došla až do Temešváru a tam si toho všiml doktor. Měla jsem na nohách černé křečové žíly, udělaly se mi, že jsem hodně pracovala, když jsem nosila děti.

Když jste byla těhotná, tak jste dělala úplně všechny práce?

Až do porodu. Z porodnice nás většinou pustili za tři dni.

Odpočinula jste si v šestinedělí?

To ne, hned se pracovalo. Na voj se uvázala poslanka⁴ a tam se dalo miminko. Nebo se to zavěsilo mezi dva kůly. Větší děti ho musely houpat. Třeba měl dva roky a on se o něj musel starat, musel ho houpat. Když brečel, tak: „Mámo, pojd', on nechce mlčet.“ „Ale ještě chvílku ho houpej, to dokopám.“ Přišla jsem z nemocnice a oni byli na poli, doma tři bejci, prasata... A byl takovej hák a velkej kýbl, a to se zaháklo a tahala se ze studni voda a napájeli se ti bejci. A nikdo ti neřekl, nesmíš to dělat po porodu. Pak jsem měla problémy. A v nemocnici ti dítě vzali, dvacet čtyři hodin jsi ho neviděla, přinesli ho zabalený, nacucalo se⁵ a zase ti ho vzali. A když jsem přišla domů, já jsem nevěděla, co

⁴ poslanka – prostěradlo

⁵ cucat – kojit, nacucat se – nakojit se

s ním. Voni je tam moc nekoupali, tak vona byla už vopružená. Tak povídám panímámě: „Mami, pomozte mi, já nevím, jak ji mám vykoupat.“ „Já jsem ani moje nekoupala,“ říká ona. Já jsem řekla: „A kdo vám je koupal?“ „No bába.“ Máma tady nebyla, byla jim tady pomoci, když jsem byla v nemocnici, pak přišla asi za týden a řekla, že to umím líp než ona. Měla jsem devatenáct roků, pořád jsem čekala, že přijdou, že mi to vezmou, že to nebude moje. (smích)

To byla nejstarší dcera.

To druhý, to už byla legrace. A koupat – tenkrát jsem nikoho neznala, neměla jsem kamarádky. Ohřála jsem si vodu, připravila hadříčky... A tej, to víte, dítě malinký. Ona brečela, já brečela. A tak jsem ji tam asi jenom vomočila. No a pak jsem se bála, že jsem jí něco udělala. Ale pak jsem viděla, že ona zase cucala a spinkala, tak už to bylo dobrý.

Jak dlouho jste děti kojila?

Nejmladší, to zemřel manžel a ztratila jsem mlíko. Protože jsem nejedla a brečela. Ta první – panímáma mi říkala: „Nemusíš jí dávat.“ Jenom devět měsíců cucala. Je mi to líto ještě dnes. Kluci asi rok, když byli na zimu, bylo víc času.

Dětí máte pět.

Nejstarší Maruš, ta je dnes v Chebu, potom za dva roky Petr, za dva roky Franta, ten je taky v Chebu, za šest roků Lojza a za rok Anička, ta je taky v Chebu.

Vás postihla velká tragédie s manželem. Nevím, jestli o tom chcete mluvit... Kdy jste si všimli, že je nemocný?

V listopadu ho začala bolet hlava. Tak šel do nemocnice. Tam mu řekli, že mu vyrůstá něco, jak je ta díra z krku do pusy. To že tlačí a za to ho bolí hlava. Tak ho operovali. A pak to bylo trochu lepší, ale pořád to bylo. Pak mu dávali krev, pak mu bylo zase špatně, zase v nemocnici, zase doma, tak se to táhlo. Až posledního května, když měl narozeniny Franta, tak zemřel na leukémii. Bylo mu třicet tři. Vostaly malý děti.

Kolik jim bylo? Nejmladší byla miminko...

Ta měla devět měsíců a nejstarší deset roků. Kluci osm, šest a dva. Jeho staří rodiče měli sedmdesát. Tak to prošlo, ale sama bych to nezvládla.

Kdo vám pomohl?

Boží síla. A když jsem si dělala starosti, tak dneska si říkám, já jsem mohla žít bez starosti, protože byl, kdo se starat. Já jsem se pořád bála, že já to musím zvládnout. Teď to můžu každému říct, když se spolehneš na Boha, tak můžeš žít bez starosti. Když potom začli kluci jezdit s autama, já jsem se tak bála, já jsem pořád stála u vrat, když se měli vracet, chodila jsem vyhlížet na zátočinu ke křížku. Klidně jsem mohla říct: „Ty se o něj, Bože, starej.“

Vy jste se potom s dětmi přestěhovali k pantátovi a dům nahoře zůstal prázdný?

Ano, ale už nám ho nevzali. A pantáta šel jednou tady po ulici pěšky a přišel domů a řekl: „Víš, co? Šel jsem po ulici a viděl jsem, že všechny mají velký okna, jenom my ne, takže začnem stavět.“ Já mu říkám: „Táti, prosím vás, kdo bude stavět?“ „No ty a já.“

Vy s pěti dětmi a prací na poli...

Nevím, jak jsme to udělali. Děti pomáhaly. Panímáma nemohla na nohy, tak jsem jí všechno snesla, pomohla jsem jí a ona vařila. Když si na to vzpomenu, tak si říkám, že to není možné, ale je to pravda. Kolikrát sama sobě nevěřím, že jsem to tak mohla dělat. Každý den jsme pracovali na poli. Řekli mi, že ekzém mám od slunce, spálilo se to, byla to rakovina. Myslela jsem si, že mám umřít. S těma dětma, to se nedalo... Čekala jsem, že musíme jeden za druhým zemřít, že nemůžeme bez něj žít. A žiju a ještě rok a bude mi sedmdesát roků. I když nedávali mi šanci a kolikrát mi říkali, že nebudu, jsem tady.

Anna Hružová s maminkou a prvorozenou dcerou – miminkem; maminka krátce nato zemřela

Anna Hrůzová s maminkou a prvorozenou dcerou - miminkem; maminka krátce nato zemřela

Soužití s pantátou a panímámou asi nebylo snadné.

Však víte, jak to je. Jedno je, když jenom přijdete, a když pak se vidíte pořád. A pracujete spolu.

Pak začaly děti postupně odcházet do Čech.

Maruš pracovala ve městě v lékárně jako uklízečka, potom vážila léky. Odešla ve dvaceti, dostala dobrou práci, dodělala si školu, vdala se. Její děti ještě školují, Sárinka je na konzervatoři.

Petr by býval taky šel, jenže jsme měli toho dědu a on žil 96 roků, do Čech to je těžký starýho člověka, tak oni už se tady usadili a zůstali. Franta šel dost brzo, měl asi šestnáct. Vrátil se, když Petr odešel na vojnu, aby tady pracoval, a pak zase šel. Lojza tu zůstal. Anička chodila v Čechách ještě asi tři roky do školy. Na třech svatbách jsem tam byla. Mám osm vnoučat.

Co všechno dnes děláte?

Ráno vstanu, včera jsme byli dávat brambory, měla jsem tu víc krav, vyhnali je na pastvu, teď mám jenom dvě, tak je podojím, vyházím hnůj, dám jim žrát, pít, dám slepičkám, kuřátkům tam mám, psy, tak to všechno nakrmím, jdu k nevěstě, tak jí pomůžu, dám prasatům, někdy jim dá ona, udělám voheň, umyju nádobí, vona má pět krav, jenom když jde dojit, vod smetany, vod tvarohu, to je nádobího spousta, zame tu, ustelu třeba, když něco někde dělaj, tak jim pomůžu, pak přijdu sem a zase krmit a jdeme třeba na pole nebo na zahrádku. Kopat, sázet nebo hrabat. Pořád mám práci, co můžu, udělám. Co ne, už ne. Jindá jsme to všechno dělali ručně, teď si nakoupili ty mechanický ty hrabačky... Ale poroučet? To neporoučím. Děda vždycky říkal: „Proč jim neporoučíš? Já jsem poroučel s bábou a vy jste pracovali, jste poslouchali, a ty neporoučíš, voni si dělaj, co chtěj.“ Říkám: „Dědo, to už nejde.“ Jindá se to dělalo, jak staří řekli, děti se bály dědy.

Proč vy jste potom neporoučela?

Já jsem neuměla poroučet. (smích) Dneska? Von ví, jak vorat s traktorem, já ne, já už mu nemůžu poroučet. Tenkrát byli koně a byla taková doba, že se to neměnilo, co já si začla pamatovat do těch deset let zpátky. To byla taková doba, že to bylo stejný, dělalo se to pořád tak stejně. A poslouchalo se. Pak začly ty telefony a tuty mechanický... To byla kosa, hrábě, teď je hrabačka, sekačka.

Jak to vnímáte, všechny tyhle změny, tyhle přístroje?

Je to ulehčení, ale když koukáte, voni pořád maj práci. Já pořád říkám, to nemůžu chápat, že by mělo zbejt spoustu času. Na jaře my jsme museli všechno skopat, teď to maj

mechanický, jenom sázej. Pak jsme kopali, sekali kosou, ženský hrabaly a sbíraly. Pak jsme to šlapali na ty půdy, aby to bylo všechno pod střechou, dneska to zabalej do balíkůch a víc se žádnéj nestará. Nebo pobřísla ze žita, těch jsme museli udělat třeba dvě stě. To bylo práce, než jsi to navázala. Já jsem třeba šla na jedno póle, tam jsem to roztáhla, že to bylo mokrá, ty panáci, aby to uschlo. Než jsem došla na druhou stranu, tak ono začlo hřmít, přišla bouřka a zmoklo mi to všechno. Teď jdou jak na procházku, jedou tam traktorem. Tak kde je ten čas?

Obhospodařuje se toho víc? Nebo lidi později vstávají a večer jdou dřív spát?

To víte, že se vstávalo brzo. My jsme jeli na pole, byla ještě tma. Doma jsme všechno udělali, uvařili, najedli. Teďko vstáváme, když je den.

Asi se míň jedlo a míň spalo.

Nebo jak jsme prali. Teď to tam naházej a je to. Ty ruce bolely, jenom těch plín, co já jsem se naprala. Nebo chleba. Večer jsem musela naloupat brambory, uvařit, já jsem pekla i dvakrát týdně takový velký čtyry bochníky, protože nás bylo hodně. Musela jsem tu pšeničku vzít, k sousedům ji vodnýst na zádech, vytočit ji, vyfoukat, pak jsem ji přinesla domů, měli jsme mlejn, připravila jsem brambory, kvásek. Vstávala jsem ráno ve čtyřech, abych do osmi mohla vyndat chleba z pece.

A hned se jelo na pole a večer se vrátilo. Všechno vaření a pečení a praní se muselo zvládnout někdy v noci.

Některý chodili do dól, tak jejich ženy, až když oni přišli, chodily na pole. Ale já jsem večír dala děti spát, bylo deset hodin a začla jsem prát. Švagrová vždycky přišla: „Že to můžeš, já bych to nemohla dělat.“ Já na to: „A co mám dělat?“

A na to by pantáta neslyšel, že přijdete na pole později, že musíte vyprat?

Ne, to nebyly práce, to byla povinnost ženy.

Dnes vás to neláká, že byste si sedla na zahrádku jen tak?

To si sednu, že už nemůžu... Tej už se někdy zastavím a koukám, ten Dunaj je tak pěkný. Kolikrát si říkám, že já jsem ten Dunaj ani neviděla od mládí, že tady byl. Protože ty děti a na pole a dobytek, to bylo jedno kolo. Když sis lehl, tak v tu chvíli jsi spal, a potom zase. A ještě to u nás bylo, že pantáta i manžel byli sedláři a bylo moc koníh a nikdo to neuměl, každej to potřeboval. Chomouty, kšíry. Voni to šili, a to museli v noci, lidi čekali.

A vy jste v noci šila.

Když jsem byla mladší, lidi chtěli, šaty, plisovaný. A já, třeba ráno mě chytilo čtyři hodiny, ještě jsem si chvilku zdřímla. A potom jsem musela na pole. Ale to jsem nedělala, že bych si vydělala, ale že to prostě chtěli na mně. Ale jsem to měla dobrý, že jsem si to mohla svým holkám ušít. Lidi holce říkali: „Tobě je lehký. Tobě to máma ušije...“ Já jsem třeba nacucávala a přitom jsem šila čepičky. Tady musely bejt takový krajky, a to dalo práce. Když jsem jim šla dávat cucat, já jsem si sedla, nohy dala na stoličku, dítě cucalo a já jsem si tu čepičku ušila. Po chvilkách. Kousek a zas kousek. Abych měla taky něco nový jako ty druhý.

A nikdy vás nenapadlo, že byste se znovu vdala?

To jsem nikdy nechtěla. Já jsem měla pět dětí, aby mi někdo cizí na ně řval. Abych měla ještě něký jiný, to jsem nechtěla. A pak jsem ještě měla rodiče manžela na starosti.

A kdo se postaral o vaše rodiče?

Maminka umřela mladá a tatínek v 83. Já nemůžu říct, že by byl starej, vlasy neměl bílý a rychle chodil pořád. Narovnaněj byl. Pracoval až do smrti.

A děti z Čech za vámi jezdí, když není pandemie?

Jezděj každý rok.

Obálka knihy *Češi ve světě 6, příběhy, Rumunsko*

Češi ve světě 6

příběhy

Rumunsko

Štěpán Krivánek

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Česká republika nebo facebookovou skupinu Zpravodaj baptistických sborů](#)